

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

IKT. SZÁM: VII/79/2/2021.

E M L É K E Z T E T Ő
a Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport üléséről
(Budapest, 2021. november 30.)

Helyszín: 1051 Budapest, Arany János utca 25. II/205. tárgyaló

Időpont: 2021. november 30. 14.00

Melléletek: jelenléti ív, DSA/DMA annotált tartalomjegyzék, DSA/DMA panaszkezelés, DSA jogszabálytervezet szövege, DSA tanácsi általános megközelítés szövege, a nemzetiségi biztoshelyettes elvi állásfoglalásai, az FRA áttekintő jelentése az EU-ban rögzített antiszemita incidensekről (2010-2020)

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport 2021. november 30-án tartotta legutóbbi ülését. Az Igazságügyi Minisztérium (IM) részéről a Munkacsoportot elnöklő Ökrös Oszkár államtitkár az első napirendi pont felvezetése kapcsán beszámolt az Európai Unió Tanácsában a digitális szolgáltatásokról szóló rendelettervezetről folytatott tárgyalások helyzetéről, a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesítése szempontjából. Kifejtette, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály (DSA) a magánszemélyek, mindennapi felhasználók biztonságát érintő kérdéseket kívánja rendezni, egyik legfontosabb célja pedig a jogellenes online tartalmak elleni fellépés kereteinek megteremtése. A jogszabály olyan szabályozást vezet be, ami bizonyos érdemi kötelezettségeket csak az online óriás platformokra vonatkozóan hoz létre. A DSA-ról, valamint a digitális piacokról szóló jogszabály (DMA) vonatkozásában megkezdődött az uniós intézményközi egyeztetés a társ-jogalkotók között. Az államtitkár ismertette a DSA rendelet-tervezet legfontosabb elemeit, kitérve a tartalomeltávolítás kérdésére, a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátorok szerepére és a közvetítő szolgáltatók belső panaszkezelési rendszerére. Felvázolta a tárgyalások további fontos kérdéseit a joghatóságra és a bírói vitarendezés ügyére tekintettel, valamint körvonalazta a tagállamok DSA-hoz fűződő álláspontja közötti fő törésvonalakat. Emellett tájékoztatást adott az IM által létrehozott Digitális Szabadság Bizottság működéséről és kérte a Munkacsoport tagjait, hogy osszák meg álláspontjukat a téma vonatkozásában.

*

Az államtitkár beszámolt Irene Khan, az ENSZ szólás- és véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó különleges jelentéstevőjének magyarországi látogatásáról, akivel a véleménynyilvánítással kapcsolatos jogszabályi környezetről folytatott eszmecserét. A jelentéstevő a gyűlöletbeszéd kapcsán a 2020 őszi ajánlásában szinte teljes deregulációra tett javaslatot, a közvetlen erőszakkal való fenyegetés határáig minden megszólalás a teljes szabadságát javasolta, amely nem egyezik minden

tekintetben a magyar kormányzati pozícióval. A riportőr jelezte, hogy 2022 júniusában nyújtja be az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa részére írásos jelentését, amelyet megelőzően még lesznek további konzultációs lehetőségek. A jelentéstevő látogatásával kapcsolatosan elhangzottakat összegezve, az államtitkár leszögezte: károsnak tartaná, ha a riportőr megelőlegezné annak a jelentésnek a tartalmát, amin még fél évig fog dolgozni a Magyarországon összegyűjtött tapasztalatok alapján.

*

A Tematikus Munkacsoport megvitatta az antiszemitizmus és szabad vallásgyakorlás kérdésének aktualitásait. Ökrös Oszkár tájékoztatta a résztvevőket a magyar kormány erőfeszítéseiről az antiszemitizmus elleni küzdelem kapcsán, kiemelve az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának magyar elnöksége alatt folytatott munkát, az antiszemitizmus kérdésének rendszeres tematizálását az Európai Unió Tanácsa ülésein, összefoglalva a vonatkozó uniós jogszabályokat, ezek hiányosságait és az antiszemitizmus elleni küzdelemről szóló bizottsági stratégia elfogadásával kapcsolatos fejleményeket.

Szalai Kálmán előadást tartott a téma aktualitásairól és a legfrissebb kutatási eredményeiről. Összefoglalta az uniós antiszemitizmus elleni fellépés keretrendszerének történetét, egészen a bizottsági stratégiáig, rávilágítva annak egyes hiányosságaira, valamint tájékoztatott a Tett és Védelem Alapítvány szervezetéről, munkájáról és nemzetközi szerepvállalásairól, továbbá összefoglalta a legfontosabb uniós és hazai jogszabályokat és a joggyakorlatot.

RÉSZLETES JELENTÉS

Ökrös Oszkár európai uniós ügyekért felelős államtitkár, a Tematikus Munkacsoport elnöke rövid bemutatkozásában elmondta, hogy az általa irányított államtitkárság 2021 januárjában az IM két korábbi államtitkárságának összevonásával jött létre, ennek részeként vette át a Munkacsoport korábbi elnökétől ezt a feladatot. Bátorította a Munkacsoport tagjait, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának tágabb, horizontálisabb aspektusait figyelembe véve, az ülések előkészítésével párhuzamosan is tegyenek javaslatot a Munkacsoport további munkájára, illetve annak irányaira. A Munkacsoport tagjai a napirenddel kapcsolatosan nem tettek észrevételt.

1. napirendi pont: Az Európai Unió Tanácsában a digitális szolgáltatásokról szóló rendelettervezetről folytatott tárgyalások helyzetének értékelése a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesítése szempontjából

Ökrös Oszkár felvázolta, hogy számos, a digitalizációval összefüggő kezdeményezés fut párhuzamosan az Európai Unióban, illetve számos ehhez kapcsolódó tervezet bejelentésére került már sor, amelyek közül a digitális szolgáltatásokról (*Digital Services Act, DSA*) és a digitális piacokról (*Digital Markets Act, DMA*) szóló két jogszabály emelendő ki. Az Európai Bizottság, valamint a 2022. januárban hivatalba lépett francia soros elnökség is prioritásként tekint erre a két jogszabályra.

A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály a magánszemélyek, a mindennapi felhasználók biztonságát érintő kérdéseket kívánja rendezni. Ez a rendelettervezet egy keretjogszabály, amit nem szabályoz, annak tekintetében a már fennálló uniós jogszabályok, illetve a nemzeti

jogszabályok irányadók. A legfontosabb célja a jogellenes online tartalmak elleni fellépés kereteinek megteremtése, illetve a fellépés hatékonyságának növelése. Aszimmetrikus, kellő gondosságon alapuló szabályozást vezet be, ami azt jelenti, hogy vannak olyan érdemi kötelezettségek, amelyeket a javaslat kizárólag az online óriásplatformokra vonatkoztat, ezen kötelezettségek nyomán követésében és végrehajtásában az Európai Bizottságnak kiemelkedő szerep jut majd. A javaslat nem csak az Európai Unióban székhellyel rendelkező online óriásplatformokat érinti, hanem a harmadik országokban székhellyel bíró, de az Európai Unió területén szolgáltatást nyújtó szolgáltatókra is kiterjed.

Mindkét javaslat tekintetében a Tanács már kialakította első olvasatos álláspontját, és a tagállamok a Versenyképességi Tanács keretében egyhangúsággal jóváhagyták az ún. általános megközelítést *(a Tanács ezzel az állásponttal kezdte meg a háromoldalú megbeszéléseket az Európai Parlamenttel, illetve az Európai Bizottsággal)*.

Kiegészítés: A DMA tekintetében az Európai Parlament december elején elfogadta a saját álláspontját rögzítő jelentést, a DSA vonatkozásában pedig 2022 januárjában, plenáris ülésen szavaztak a jelentésről a képviselők, azután megkezdődtek a háromoldalú tárgyalások a társ-jogalkotók között.

Ökrös Oszkár ismertette a digitális szolgáltatásokról szóló rendelettervezet elemeit. Aláhúzta: ha a szolgáltató úgy dönt, hogy eltávolítja egy felhasználó által feltöltött tartalom egy részét vagy egészét és megszünteti az ahhoz való hozzáférést, akkor tájékoztatnia kell a felhasználót a döntésről, a döntés okáról és a döntés vitatása vagy megváltoztatása céljából elérhető jogorvoslati lehetőségekről. Fontos különbségtétel, hogy az online óriásplatformokkal kapcsolatos mindennapi gyakorlat szempontjából a jogellenességre való hivatkozás az átlagfelhasználót kevésbé érinti, mint az általános szerződési feltételekkel vagy a szolgáltató által meghatározott kritériumokkal való ütközés. A rendelettervezet mindkét esetben a jelenleginél erőteljesebb kötelezettségeket állapít meg. A rendelettervezet létrehozza az ún. nemzeti digitális szolgáltatási koordinátorok intézményét. Minden európai uniós tagállamban ki kell jelölni nemzeti digitális szolgáltatási koordinátort, ez lehet egy már működő vagy egy újonnan létrehozandó hatóság, amely ezekben az ügyekben eljár, illetve a többi tagállami digitális szolgáltatási koordinátorral kapcsolattartóként funkcionál. A javaslat számos kötelezettséget állapít meg a közvetítő szolgáltatók belső panaszkezelési rendszerével kapcsolatban. A felhasználó kérheti a szolgáltató döntésének felülvizsgálatát, amelyre adandó válasz indokolását és ezen indokolás tartalmát szintén szabályozza a javaslat. Szabályozza továbbá a peren kívüli vitarendezés lehetőségét, és rendelkezik arról, hogy a megfelelő függetlenséggel, szakértelemmel és technikai, illetve eljárási eszközökkel rendelkező szereplők méltányosan, gyorsan és költséghatékonyan el tudják látni ezeket a vitarendezési funkciókat. A tárgyalások fontos további eleme lesz a joghatósággal, illetve az esetleges bírói vitarendezéssel kapcsolatos egyéb kérdésekkel összefüggő részletszabályok megállapítása. A DSA jelenlegi szövegtervezete azt írja elő, hogy a felhasználók részére mindig biztosítottak kell lennie annak a jognak – a nemzeti jogszabályokkal összhangban –, hogy a székhely szerinti tagállam bírósága előtt eljárást kezdeményezzen. Az online óriásplatformok tekintetében bizonyos esetekben a Bizottság maga jár el, amennyiben a szolgáltató megszegte a DSA javaslat valamely rendelkezését. Az Európai Kiadók Szövetsége nem sokkal az általános megközelítés elfogadása előtt felhívta a tagállamok figyelmét arra, hogy álláspontjuk szerint különbséget kell tenni az ún. szerkesztői tartalmak tekintetében, illetve az ilyen tartalmak szempontjából célszerű egy megkülönböztetett eljárásrendet megállapítani. Álláspontjuk szerint az offline jogszerű tartalmaknak a digitális térben is jogszerűeknek kell lenniük.

Ökrös Oszkár jelezte, a reális forgatókönyv szerint a tárgyalások lezárása után egy-másfél évvel történő alkalmazási idővel célszerű számolni. A tagállamok DSA-hoz fűződő álláspontja közötti különbségekben elsősorban nem regionális megoszlás vagy a politikai vezetés pártszínezete a döntő kritérium, hanem az, hogy mely tagállamok adnak otthont online óriásplatformok székhelyének. Így a tagállami álláspontok tekintetében Írország, Svédország és Luxemburg, illetve az általuk felhozott érveket elfogadó tagállamok vannak az egyik oldalon. A többi tagállam – köztük Franciaország és Németország, akiknek saját nemzeti jogszabálya is van, amelynek megállapításait, illetve az azokkal való összhangot kívánják érvényesíteni az uniós jogalkotás során is – azt az álláspontot képviseli, hogy a szolgáltatásnyújtás helye szerinti nemzeti jog hatékonyabban érvényesülhessen, illetve, hogy a szolgáltatásnyújtás helye szerinti tagállam hatóságait mindinkább bevonják az ezzel kapcsolatos döntéshozatalba.

Ökrös Oszkár tájékoztatta a Munkacsoport tagjait az IM által létrehozott Digitális Szabadság Bizottság működéséről, amelynek célja többek között a véleménynyilvánítás online érvényesülésével kapcsolatos álláspontok becsatornázása és összegyűjtése. Ezeket a Digitális Szabadság Bizottság közzé is tette egy ún. Fehér könyv formájában a honlapján (digitalisszabadsag.kormany.hu).

Ökrös Oszkár kérte a Munkacsoport tagjait, hogy a véleményüket, álláspontjaikat – a folyamatban lévő uniós jogalkotás fényében is – juttassák el az IM részére. Franciaország és Németország már el is fogadta a saját jogi szabályozását, több tagállamot, így Magyarországot is az előkészítő munka fázisában érte a bizottsági javaslat. Varga Judit miniszter egyeztetett Thierry Breton belső piacért felelős biztossal, aki a nemzeti szabályozás kialakításának elhalasztását kérte. A nemzeti jogalkotási gondolkodás irányai, adott esetben a már elfogadott törvények egy irányba mutatnak, felvillantva annak lehetőségét, hogy egy összeurópai konszenzussal kialakítható szabályozás elérhető közelségben van. Egy tíz, de akár egy 80 milliós ország tekintetében is a piac lobbijereje, érdekérvényesítő képessége jóval kisebb, mint egy európai méretű piacnak a súlya, amikor óriás piaci szereplőkkel szemben próbálják a mindennapi felhasználók, fogyasztók vagy a kis- és középvállalkozások érdekeit érvényesíteni.

Ökrös Oszkár hangsúlyozta, hogy mivel mindkét jogszabály (DSA, DMA) több száz oldalnyi rendelkezést összesít, ezért hosszú és részletekbe menő tárgyalásokra számíthatunk. Számos tagállam jelezte, hogy még a belső konzultációkat folytatják a civil szférával, piaci szereplőkkel, továbbá tekintettel a rendelettervezet horizontális jellegére, számos tagállamban több különböző minisztérium érintett közvetlenül a kérdésben. Magyarországon az IM európai uniós jogi és európai uniós szakpolitikai koordinációja mellett az Innovációs és Technológiai Minisztérium, továbbá a kérdés számos más dimenzióját tekintve más minisztériumok is érintettek. **Az államtitkár** megerősítette, hogy van még lehetőség mind uniós, mind nemzeti szinten további álláspontok és észrevételek becsatornázására.

Mikesy György, a Fáy Károly Hallássérült és Fogyatékos Személyek Egyesülete képviseletében megkérdezte, hogy az online elérés mennyire akadálymentes.

Szalai Kálmán a Tett és Védelem Alapítvány képviseletében tapasztalatait osztotta meg arról, a nagy technológiai cégek miként kezelik a véleményszabadság és az oldalaikon megjelenő tartalmakkal kapcsolatos moderálási elveket. 2014-ben egy ilyen óriáscég zsidó közösségek számára tartott prezentációt arról, hogy miképpen kívánnak a gyűlöletbeszéd ellen fellépni, ugyanakkora a hangzatos szólamokon kívül egyetlen érdekes információ hangzott el

az egyik cég részéről: edukációs céllal lépnének a gyűlöletbeszéd ellen. Ám, hogy az edukációs célrendszerük mit tartalmaz és az miképp értelmezendő, arról nem adtak pontos tájékoztatást. Szalay Kálmán vélekedése szerint, amíg a nagy technológiai cégek oktatási céljai nem láthatóak tisztán, addig ez a kezdeményezés sok aggályt vet fel a zsidó közösség oldaláról. Egy másik esetben részt vettek az említett cégóriás holokauszttagadással kapcsolatos moderálási elveinek a kidolgozásában. Azon túlmenően, hogy a kezdeményezést lelkes fellángolás övezte, a civil szervezeteknek vajmi kevés beleszólásuk volt a folyamatba. Hivatkozott arra a több alkalommal elhangzott európai uniós szándékra, hogy ezen kezdeményezésekbe a civil szervezetek bevonása is szükséges. Ennek ellenére nem látja, hogy ez ismét napirendre kerülne. A TEV álláspontja szerint jó kezdeményezés, ha nemzeti hatáskörbe kerül és a jogrend részévé lehet tenni az ezeken a platformokon megjelenő gyűlölet elleni fellépést.

Nyakas Levente a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság képviselőjében azt látta az egyik leglényegesebb szempontnak, hogy az uniós szabályozás szerint a telephellyel rendelkező tagállam hatósága jár el. A jogalkotási folyamatban látszott, hogy a tagállamok törekszenek saját alkotmányos rendszerük képviselőjére. Fontos szempont, hogy a tagállam mennyire képes a saját alkotmányos rendszerét a szólásszabadság gyakorlatában alkalmazni egy bizonyos környezetből kinőtt globális platformon. A tagállami vélemények tekintetében fontos lenne a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátorok szerepe. Jelezte: médiaszabályozási szempontból jogellenes tartalmaknak azt tekintik, ami meg sem jelenhet, büntető törvénykönyvbe ütközik. Megjegyezte: nagyon fontos eleme a szabályozásnak a döntési folyamat, a panaszok kezelésének transzparenciája. Továbbá fontos lenne ezeknek a kutathatósága, az adatokhoz való hozzáférés biztosítása.

Vicsok Ferenc a Magyar Újságírók Országos Szövetsége a szöveg elérési helyéről, illetve az észrevételek benyújtásának határidejéről érdeklődött.

Ökrös Oszkár válaszában elmondta, hogy a szöveg magyar fordítását az ülés résztvevői jelen emlékeztető mellékletként megkapják. Jelezte, hogy a jelenlegi jogszabály nem tartalmaz akadálymentesítési szempontokat, de ez fontos szempont. *Megjegyzés: az Európai Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága, az IMCO végül december 14-én fogadta el az állásfoglalását a DSA vonatkozásában).*

Mikesy György kitért arra, hogy a fogyatékos személyek jogairól szóló törvény rendelkezése szerint a fogyatékos személyek számára kell biztosítani az akadálymentességet. Ez minden ágazatra érvényes, erre is.

Ökrös Oszkár jelezte, hogy megvizsgálják az említett törvényt és az uniós jogszabályalkotást. Mivel keretjogszabályról van szó, nem látja akadályát annak, hogy a nemzeti joggal összhangban az akadálymentesítés kötelezettségét is képviseljék ezekben.

Az államtitkár a gyűlöletbeszéd témájában, **Szalai Kálmán** felvetésére reagálva elmondta, hogy a joghatóság kérdése kulcstényező lesz. Amikor gyűlöletbeszédéről vagy jogellenes tartalomról van szó, akkor felmerül a kérdés, hogy milyen jog szerint számít valami gyűlöletbeszédnek. Függetlenül attól, hogy valamely tartalomnak a gyűlöletbeszéd jellegében egyetértés mutatkozik, de azt valamilyen nemzeti joghoz muszáj kötni, uniós szabályozás híján. Felmerül az a kérdés, hogy a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátoroknak és a nemzeti jognak milyen szerepet szán a szabályozás a gyakorlatban, illetve a nemzeti jogterületek közül melyikhez lehet kötni. Ezek egyelőre az alapelvek szintjén jelennek meg,

mind a tanácsi, mind az európai parlamenti álláspontban. **Ökrös Oszkár** a gyakorlati alkalmazás kérdéskörében is kérte a munkacsoport tagjainak javaslatait. Jelezte, hogy a gyűlöletbeszéd, illetve annak európai uniós szabályozása a további két napirendi pont témája. A tagállami digitális szolgáltatási koordinátorok szerepével kapcsolatosan hozzátette: minden tagállam támogatta a tanácsi álláspontot, de a tagállamok egy része nemzeti nyilatkozatot fűzött a szavazáshoz. Magyarországon a követelmények között az első helyen a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátoroknak juttatandó nagyobb hatáskör szerepel. Tisztázni szükséges, milyen szerepet tölt be a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátor, továbbá, hogy még azokban az esetekben is, amelyekben a jogszabály a jelenlegi formájában a Bizottságra telepít eljárási jogköröket, a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátoroknak legalább döntés-előkészítő szerepük legyen.

Nyakas Levente szerint ez egy technikai kérdés is, mert a Bizottságnak nem lesz akkora kapacitása, hogy eljárjon ezekben az ügyekben. Az az életszerű, hogy a tagállamok tegyék meg azt, ezért érdemes lenne a két kérdést összekötni.

Ökrös Oszkár hozzátette: Franciaország a nemzeti panaszkezelésre kezdetben egy biztos kijelölését tervezte, majd a panaszok volumenének felmérése után egy testület felállításáról rendelkezett. További hasonló, technikainak látszó, de nagyon fontos kérdés a határidők ügye. E tekintetben különbözőek az álláspontok és javaslatok. Az online térben a határidőket nem napokban, hanem órákban lenne érdemes mérni, továbbá ennek a kérdésnek van egy erős technológiai lába is. A panaszok, illetve az eljárások kutathatósága, nyilvánossága és átláthatósága kapcsán megköszönte a felvetést. **Az államtitkár** megerősítette, hogy a jogszabályokat elérhetővé teszik a résztvevők számára, annotált tartalomjegyzékkel együtt.

2. napirendi pont: Beszámoló Irene Khan, az ENSZ szólás- és véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó különleges jelentéstevőjének magyarországi látogatásáról

Ökrös Oszkár szólt arról, hogy Irene Khan, az ENSZ szólás- és véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó különleges jelentéstevője 2021 novemberében hivatalos látogatást tett Magyarországon, amelynek során a szólás- és véleménynyilvánításhoz való jog magyarországi helyzetét tekintette át, számos kormányzati szereplővel, államigazgatási szervekkel, alkotmányos intézményekkel és a civil társadalom képviselőivel folytatott tárgyalásain. Az IM részéről az államtitkár fogadta a riportert, akivel a véleménynyilvánítással kapcsolatos jogszabályi környezetről zajlott az eszmecsere, érintve az európai uniós dimenziókat is. Irene Kahn jelezte, hogy a digitális jogszabályokkal kapcsolatos uniós jogalkotást is figyelemmel kíséri, továbbá a munkája során az EU óriás médiaplatformokkal kapcsolatos szabályozását, illetve az ezzel összefüggő tapasztalatokat is becsatornázza és ezeket ajánlás formájában írásban is megjelenteti. A jelentéstevő a gyűlöletbeszéd kapcsán jelezte, hogy a 2020 őszi ajánlásában szinte teljes deregulációra tett javaslatot, a közvetlen erőszakkal való fenyegetés határáig, minden megszólalás teljes szabadságát javasolta. Áttekintették a hazai szabályozást, továbbá az államtitkár beszámolt a riportörnek az IM-ben működő Digitális Szabadság Bizottság munkájáról is. Irene Kahn előrevetítette, hogy 2022 júniusában nyújtja be az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa részére írásos jelentését, amelyet megelőzően még lesznek további konzultációs lehetőségek.

Dobrosi Balázs a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) Nemzetközi Szervezetek Főosztálya képviseletében hozzátette, hogy a riportörök látogatása bevett gyakorlat. Az írásos jelentéseket általában visszamutatják az adott tagállam kormányzata részére. A

kormányoknak lehetőségük van hozzászólásra, illetve kiegészítő melléklet hozzáfűzésére a jelentésekhez.

Mikesy György arról érdeklődött, hogy a jelentés érinti-e a fogyatékkal élőket valamint a kiszolgáltatott társadalmi rétegeket érő gyűlöletbeszéd kérdését.

Ökrös Oszkár megerősítette: a jelentéstevő felhívta a figyelmet arra, hogy ő az ENSZ keretében a gyűlöletbeszéd dekriminalizálását javasolja valamennyi tagállam részére. Magyarországon jóval szigorúbb a szabályozás, amelyet a véleménynyilvánítás szabadságát még megőrző, de a közösségek védelmét biztosító egyensúlynak tart. Hozzátette, hogy a Büntető Törvénykönyv vonatkozó tényállásaiban a közösséghez, illetve egyes csoportokhoz való tartozás is szerepel, mint védeni kívánt jogi tárgy, ez a fogyatékkal élők közösségét is magában foglalja.

Vicsék Ferenc vélekedése szerint a riportőr nagyon kritikus volt a magyar média helyzetével kapcsolatban. Felidézte, hogy a jelentéstevő sajtótájékoztatót is tartott, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) honlapján pedig azzal a címmel jelent meg tudósítás, hogy az ENSZ-szakértő szerint Magyarországon komoly emberi jogi kockázatot jelent a médiaszabadság kormány általi korlátozása.

Ökrös Oszkár hangsúlyozta, hogy a jelentéstevő alapvetően kérdéseket tett fel a kodifikációs és jogalkotási dimenziókra kiélezve, amelyekre választ is kapott. A sajtótájékoztató tartalmát nem ismeri, de károsnak tartaná, ha a jelentéstevő megelőlegezné annak a jelentésnek a tartalmát, amin még fél évig dolgozik majd, a Magyarországon összegyűjtött tapasztalatok alapján.

Dobrosi Balázs megerősítette, hogy zárt sajtótájékoztató keretében a jelentéstevő előzetes megállapításokat tett, az értékelését kifejtette néhány pontban. Ugyanakkor a látogatásának utolsó napján még történt egy záró találkozó az érintett tárcák és hatóságok képviselőivel, ahol a jelentéstevő megerősítette, hogy továbbra is kész az együttműködésre. A jelentéstevő szabad mandátummal rendelkezik, de folyamatos egyeztetési folyamat zajlik, melynek keretében a KKM a többi érintett tárcával együtt segíti, hogy teljes objektív képet kialakítását a magyarországi szabályozásról.

Nyakas Levente elmondta, hogy Irene Khan kétszer is járt a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnál (NMHH), és az előzetes sajtótájékoztató során az NMHH érzékelte a jelentéstevő szabad mandátumát. A KKM-nek küldött összefoglalóban az NMHH jelezte, hogy nem köszöntek vissza azok a tények, amelyeket a jelentéstevő rendelkezésére bocsátottak a találkozó során. A jelentés tévedéseket, illetve alátámasztás nélküli megállapításokat tartalmaz az intézményrendszer működéséről. Az NMHH megtette az észrevételeit.

Szalai Kálmán megjegyezte, hogy a zsidó közösségek által létrehozott, Magyarországon egyedülálló módszertan alapján, kifejezetten az antiszemita gyűlöletcselekményeket monitoring jelentésben összegyűjtő szervezetre nem volt kíváncsi a riportőr.

Ökrös Oszkár hozzátette: a jelentéstevő nem juthatott arra a megállapításra, hogy Magyarországon nem érvényesül a sajtószabadság és ezáltal súlyosan sérülnek az emberi jogok, mert ez tényszerűen nem alátámasztható. Feltételezte, hogy arra jut majd, hogy (mint minden ország esetében) van még tennivaló, ezeket listázza majd a jelentésében, a fejlődési lehetőségeket felvillantva.

Mikesy György elmondta, hogy véleménye szerint a jelentéstevő burkoltan gyűlöletbeszédet alkalmazott Magyarország ellen.

3. napirendi pont: Antiszemizmus és szabad vallásgyakorlás Európában és Magyarországon

- *EU Antiszemizmus Elleni Stratégia és utókövetése*
- *A Tett és Védelem Alapítvány, valamint az EU Alapjogi Ügynökség (FRA) kutatási eredményei*
- *Az uniós jog és szabad vallásgyakorlás viszonya*

Ökrös Oszkár tájékoztatta a munkacsoportot, hogy novemberben ért véget az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának magyar elnöksége. A magyar elnökség egyik fő prioritása a vallási közösségek védelme melletti kiállás volt. De a kormány az EU-n belül is a téma folyamatosan napirenden tartását célozza. Az antidiszkriminációs uniós jogalkotás egy lyukas háló-szerű megoldást alkalmaz, amennyiben az etnikai és faji hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetést, illetve a nemek közötti hátrányos megkülönböztetést az élet valamennyi területén tiltja két külön irányelvben. Ugyanakkor a valamennyi egyéb diszkriminációs alapon történő hátrányos megkülönböztetést pedig az élet összes területéről két fontos részterületre, az oktatásra és a foglalkoztatásra szűkíti. Létezik egy valamennyi hiányosságot egyszerre kezelni kívánó tervezet, amely több, mint egy évtizede sodródik az uniós jogalkotás útvesztőiben. Ennek az az oka, hogy egy, valamennyi egyéb Szerződésben megjelölt diszkriminációs alapot a foglalkoztatáson és az oktatáson kívüli összes egyéb életterületen kezelni kívánó szabályozás számos tagállamban komoly ellenállást vált ki az Alapjogi Charta, illetve az Európai Unió működéséről szóló Szerződés nevesített előírása ellenére, miszerint az Unió célzott intézkedéseket tesz a valláson alapuló hátrányos megkülönböztetés leküzdésére. 14 éve nincs elmozdulás ezzel kapcsolatban. A Bizottság 2021. október 5-én tette közzé az antiszemizmus elleni küzdelemről szóló stratégiáját, melyet a Tanács nem köteles tárgyalni, illetve a normál ügymenet szerint erről nem nyilvánít véleményt. *Megjegyzés: 2021. december 14-én, az Általános Ügyek Tanácsa ülésén magyar kezdeményezésre az antiszemizmus európai helyzetéről, illetve a bizottsági stratégiáról cseréltek véleményt a tagállamok, amely az antiszemizmus valamennyi formájának megelőzésére szolgáló intézkedéseket gyűjti össze, továbbá kifejezetten az oktatás, illetve a holokauszt megemlékezés és kutatás kérdéseit feszegeti.*

Az államtitkár kiemelte továbbá, hogy a Bizottság stratégiában nem fogalmazhat meg a tagállamok részére kötelező előírásokat, de szorgalmazza, hogy valamennyi tagállam tegyen vállalást a tekintetben, hogy 2022 végéig saját, nemzeti antiszemizmus elleni küzdelemre vonatkozó stratégiát dolgozzon ki, amelyet szintén sikerült a Tanács napirendjére emelni és erre a kötelezettségre Vera Jourová bizottsági alelnök is felhívta a figyelmet az Általános Ügyek Tanácsa decemberi ülésén. További fontos eljárási szempont, hogy eddig létezett egy ad hoc antiszemizmus elleni munkacsoport a Bizottság vezetésével, amely állandó uniós struktúrává alakult és szintén 2021. december 14-én ülésezett. A tanácsi vita másik aspektusát az Alapjogi Ügynökség (a továbbiakban: FRA) adta, amely minden évben jelentést készít az antiszemita incidensekről, illetve az antiszemizmus Európai Unión belüli helyzetéről. Az aktuális kutatásuk 2021 novemberében jelent meg. E tekintetben a magyar adatok pozitívak a többi tagállammal összehasonlítva is, illetve a korábbi 2012-es nagyobb európai uniós adatfelvételhez képest is jelentős pozitív elmozdulás tapasztalható. A FRA részére az adatokat és statisztikákat a Tett és Védelem Alapítvány biztosította. A TEV adatai megerősítik, hogy az antiszemita incidensek tekintetében magyar részről az adatok csökkenő trendje folyamatos.

Ökrös Oszkár hozzátette, hogy a FRA igazgatójának meghívását is javasolták az Általános Ügyek Tanácsa decemberi ülésére, aki részt is vett a tanácskozáson.

Szalai Kálmán az Európai Unió antiszemitizmus elleni stratégiája vonatkozásában elmondta, hogy az EU Alapjogi Chartájának 22. cikke rendelkezik a kulturális, vallási és nyelvi sokféleség tiszteletben tartásáról. További fontos mérföldkő a Római Szerződés 50. évfordulóján, 2007 márciusában született Berliini Nyilatkozat. E dokumentumban deklarálták az Unió tagállamai, hogy felveszik a harcot a terrorizmus, a szervezett bűnözés és az illegális bevándorlás ellen. Kiállnak a szólásszabadságért, a polgári jogok ellenzőivel szemben is, nem engednek a rasszizmus és az idegengyűlölet előretörésének. Megjegyezte, hogy 2007 óta csak Franciaországban 17 antiszemita gyűlöletcselekmény történt, amit terrorcselekménynek minősítettek. A 2015-ben született Alapjogi Kollokviumot is az antiszemita és a muzulmánellenes gyűlölet megelőzésének óhaja hívta életre. Ezt követte Katharina von Schnurbein kinevezése a Bizottság első antiszemitizmus elleni koordinátorává, azóta is ő tölti be ezt a pozíciót, a zsidó közösségek többségének meglegedésére. Ez a tevékenység jelenleg Margaritis Schinas európai életmód előmozdításáért felelős bizottsági alelnök felelősségi körébe tartozik. Az Európai Parlament 2017 júniusában állásfoglalást adott ki arról, hogy az európai zsidó polgárokkal szembeni gyűlöletbeszéd és mindennemű erőszak összeegyeztethetetlen az Európai Unió értékeivel. A 2018 decemberében az antiszemitizmus ellen küzdelemről és az európai zsidó közösségek és intézmények hatékony védelméről megjelent határozatot az Európai Unió Tanácsa jegyzi. Ezekon túl még számtalan uniós szintű elköteleződés született, kifejezetten az antiszemitizmus elleni fellépés és a zsidó közösségek védelmének céljából. A Bizottság 2021. október 5-én közzétett stratégiája három pilléren nyugszik: az antiszemitizmus minden formájával szembeni megelőző intézkedéseken, a zsidó élet védelmén és előmozdításán, illetve a kutatás, az oktatás és a holokausztról való megemlékezés ösztönzésén. Megjegyezte, hogy van olyan uniós tagállam, amely betiltotta az úgynevezett kóser vágást, illetve létezik olyan európai ország, amely a nyolcnapos korban történő, vallási irányultságú körülmetélést készül törvényileg tiltani. A Bizottság négy területet jelölt meg: 1) az interneten és online térben történő antiszemita gyűlöletcselekmények visszaszorítása érdekében tett intézkedések, 2) a nyilvános helyek és imahelyek hatékonyabb védelme, 3) az antiszemitizmussal foglalkozó kutatási központ létrehozása, valamint 4) a holokauszt helyszínek hálózatának létrehozása. **Szalai Kálmán** elmondta, hogy a TEV nagyon hangsúlytalannak látja az oktatás szerepét a stratégiában, annak erősebb megjelenítését kifejezetten hiányolja. Kifejezetten nemzeti hatáskörbe tartoznak továbbá a szakpolitikai területek az antiszemitizmus elleni küzdelemben. Az EU ehhez iránymutatást ad, tagállami intézkedéseket koordinál, nyomon követi azok végrehajtását, támogatást nyújt, a bevált gyakorlatokat és az intézkedések hatásait megosztja a tagállamok között. A Bizottság az eseti bizottságot állandó bizottsággá alakította át és kifejezetten az antiszemitizmus elleni küzdelemmel foglalkozó bizottságot is létrehozott, melynek tagjai a tagállamok és a zsidó közösségek. **Szalai Kálmán** megjegyezte, hogy az állandó bizottság kifejezetten a World Jewish Congress kezelésébe adja a témával kapcsolatos diskurzust és szakmai álláspontokat, ám az látszik, hogy Európában csak korlátozott felhatalmazással bír ez a szervezet.

Szalai Kálmán előadásában bemutatta a Tett és Védelem Alapítványt, mely Köves Slomó, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija kezdeményezésére jött létre 2012-ben. A kuratórium tagjai között a zsidó felekezetek, illetve a zsidó vallási szervezetek mellett a zsidó közélet más szereplői is jelen vannak. Tevékenysége három pilléren nyugszik, jogvédelem, kutatás-monitoring, és az oktatás. Az Alapítvány jogsegélyszolgálatot, forró drótot működtet és jogszabály-előkészítéssel foglalkozik. Elindították Magyarországon az

EBESZ ajánlásával megvalósuló gyűlöletcselekmény-monitoringot, ezt 2013 óta havi jelentés formájában teszik közzé, melyeket éves jelentésben értékelnek, továbbítva az EBESZ és a FRA részére. A TEV a magyar társadalom antiszemita előítéletességéről 2013 óta évente kutatást készít, amely a kognitív antiszemitizmus és az affektív antiszemitizmus egyvelegéből összeállított elsődleges antiszemita mutatót tartalmazza. Az előítéletesség kutatás tárgyalja a holokauszttal való viszonyt, valamint a modern antiszemitizmusként definiált Izrael ellenesség különböző megnyilvánulási formáit is vizsgálja. A jelentés elérhető a TEV honlapján. Az Alapítvány hosszútávon az antiszemitizmus elleni fellépésben az iskolai tananyagok fejlesztését tartja a legfontosabbnak. Európában egyedülálló módon 2016-ban a zsidó közösség szakértői a nemzeti tanterv által meghatározott témákban és az ahhoz kapcsolódó javasolt tankönyvekben megjelenő zsidóságképet értékelték, elemezték és az abban talált anomáliákat, illetve nem egyértelmű megfogalmazások kapcsán kezdeményezték a szerkesztőkkel, kiadókkal a módosítások átvezetését. A módosítási javaslatok 38%-a került átvezetésre, jelentős részben elfogadható kompromisszum született. A törvény előírja a NAT öt évenkénti felülvizsgálatát, a TEV az új kiadandó tankönyvek kapcsán felvette a kapcsolatot az Oktatási Hivatallal. A TEV magyarországi működésére alapozva és jó gyakorlatait európai szintre emelve a magyar kormány támogatásával, brüsszeli központtal jött létre a Tett és Védelem Liga (*Action and Protection League*), amely európai jogsegélyszolgálatot, forró drótot kíván működtetni, az európai jogalkotás folyamatába javaslatlétellel, tanácsadó jelleggel tervez bekapcsolódni. A kutatás és monitoring területén összeurópai antiszemita incidens monitoringot állított össze, amelyet jelenleg országokra vonatkoztatva működtet. Kidolgozás alatt áll a szélsőségeket figyelő, a muszlim gyökerű szélsőséges szervezeteket monitorozó szolgálat létrehozása is.

Szalai Kálmán kitért arra, hogy a TEV 2021 októberében bemutatott egy 16 országra vonatkoztatott antiszemita előítéletesség kutatást. A Magyarországon bevált, tankönyvekben megjelenő zsidóságképek monitoringjával kapcsolatban kezdeményezték az előző oktatási biztosnál, Navracsics Tibornál a jó gyakorlat európai szintre emelését. Azonban tekintettel arra, hogy az oktatás tagállami hatáskör, a Bizottságnak korlátozott lehetőségei vannak a kérdésben. Jelenleg 8 európai országban tárgyal a TEV és a European Jewish Association a Magyarországon megvalósított projekt más európai országban történő adoptálásáról is. **Szalai Kálmán** tájékoztatta a Munkacsoportot a TEV kutatási eredményeiről. Hangsúlyozta az antiszemitizmus és annak mérése kapcsán az Európai Unióban megjelenő tényadatok fontosságát. Elmondta, hogy a FRA 2012-ben és 2018-ban hasonló módszertannal valósított meg kutatást. Az antiszemita gyűlöletcselekmények számát tekintve 2012-ről 2018-ra a legnagyobb csökkenést Magyarország mutatta. A TEV és a Liga 2019-ben elvégezte a 16 országra vetített antiszemita előítéletesség kutatását 16 ezer európai polgár bevonásával. A kutatás 14 nyelven történt, a személyes interjúk során 70 kérdést tettek fel a válaszadóknak. A terepmunkát az Ipsos végezte, Kovács András és Fischer György kutatók vezetésével, a kiértékelés az ő irányításukkal történt. **Szalai Kálmán** rávilágított az egyes kutatások eredményeinek ellentmondásaira. A TEV antiszemita előítéletesség kutatását vizsgálva Magyarországon a válaszadók 42%-a tekinthető antiszemitának, Németországban 17%, Svédországban 6%. Ezeket az adatokat az Ipsos készítette, 2013-ig a Medián készítette hasonló módszertan alapján a kutatást. Ezzel szemben a FRA zsidó közösségen belül végzett kutatásában, amikor arra kérdeztek rá, hogy mennyire aggódnak, hogy áldozatai lesznek antiszemita gyűlöletcselekménynek, Svédországban 29% volt fizikai bántalmazástól tartók, 39% a verbális inzultustól félők aránya. Németországban ezek a számok: 47% és 59%, miközben a TEV kutatása szerint a lakosság 17%-a tekinthető antiszemitának. Magyarországon a módszertan alapján 42% az antiszemiták aránya, ehhez képest az FRA kutatásában 13% tart attól, hogy fizikai támadás, 24% pedig attól, hogy verbális inzultus

áldozata lesz. **Szalai Kálmán** összevetette a két társadalompolitikai kutatást az antiszemita incidens adatokkal, amelyeket hasonló módszertan alapján végeznek Svédországban, Németországban és Magyarországon. Svédországban jelenleg a TEV végzi ezt a tevékenységet, Németországban kialakítás alatt van a TEV antiszemita incidens-monitoring tevékenysége. Svédországban 2020-ban – a belügyminisztérium által szolgáltatott adatsorokban - 255 antiszemita incidenst azonosítottak és a lakosság 6%-a tekinthető antiszemitának. A zsidó közösség száma 6-8 ezer főre tehető, ezek két városra koncentrálnak. A Németországra vonatkoztatott adatok tekintetében elmondta, hogy 2020-ban majdnem 2000 antiszemita gyűlöletcselekmény történt, 70 és 80 ezer közé tehető a zsidó közösség nagysága és a lakosságnak csak 17%-a tekinthető antiszemitának. Ezzel szemben Magyarországon, ahol 100-120 ezer fő a zsidó közösség és a lakosság 42%-a tekinthető antiszemita nézeteket vallónak, ott a zsidó közösség tagjainak csak 13% tart attól, hogy fizikai támadás áldozata lesz. Az antiszemita gyűlöletcselekmények száma 2020-ban 30 volt, ami 2014 óta csökkenő tendenciát mutat. Körültekintően és óvatosan kell fogalmazni akkor, amikor egyes országok antiszemita gyűlöletcselekményeiről vagy antiszemitizmusáról beszélünk, ezt a bélyeget kellően tudományos megalapozottsággal kell használni. Ezért a TEV elkötelezett abban a tekintetben, hogy ezen kutatási eredmények és tudományos módszertanok felhasználásával egy olyan kombinált antiszemita indikátort alkalmazzon az egyes országokban tapasztalható antiszemita előítéletesség és antiszemitizmus leírására, amely a jogbiztonságra vonatkozóan is kutatási eredményeket épít be az indikátorba.

Szalai Kálmán a vallásgyakorlással kapcsolatos uniós jog tekintetében elmondta, hogy az Alapjogi Charta 10. cikke rendelkezik a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság kérdéséről, valamint a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásához való jogról is. Ez utóbbit nemzeti törvények szerint kell elismerni. Az Alapjogi Charta tiltja a vallási alapon történő megkülönböztetést. Magyarországon az Alaptörvény preambuluma rendelkezik arról, hogy elismerjük a kereszténység szerepét és értékeljük a különböző vallási hagyományokat. Magyarországon a 2011. évi CCVI. törvény rendelkezik a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról. Nem ismertek olyan jelentések és elemzések, amelyek a vallásszabadság kérdésében elmarasztalólag beszélnének Magyarországról. 2011-ben megfogalmaztak bizonyos aggodalmakat, hogy a törvény elfogadása az addig kialakult *status quo* jelentős átalakításával járt, de alapvetően a magyarországi vallásgyakorlás kérdésében az európai jogrendnek, irányelveknek megfelelő helyzet alakult ki. **Szalai Kálmán** a gyűlöletcselekmények kapcsán hozzátette, hogy az Alaptörvényben a közösségek méltóságát biztosító alapjogi rendelkezésnek a polgárjogi szabályozása a Polgári Törvénykönyvben teljes mértékben harmonizál az európai irányelvekkel. Magyarországon a Büntető Törvénykönyvben négy olyan törvényi tényállás van, ami bizonyos tekintetben még szigorúbban is fellép az antiszemita gyűlöletcselekmények ellen, mint az európai irányelvek. Ezek: 1. a közösség tagja elleni erőszak, 2. a közösség elleni uszítás, 3. a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása, valamint 4. az önkényuralmi jelkép használata. A TEV eddigi 9 évi munkája során 97 alkalommal tett feljelentést a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása bűncselekmény kapcsán. Ezen esetek 37%-ában elmarasztalás született, a fennmaradó esetekben a jogalkalmazók, a bíróságok és ügyészségek egyértelmű álláspontja alapján megszüntették az eljárást, amit a TEV nem vitatott. Az elmarasztaló ítéletek esetében a törvény betűjének és szellemének megfelelően azonos állásponton volt a jogalkotó és a jogalkalmazó.

Mohai Károly az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Köznevelés Igazgatási Főosztálya képviseletében megkérdezte, hogy az ülés témájával kapcsolatos anyagokat

megkaphatják-e, különösen a TEV és a FRA kutatási eredményeire vonatkozóan. Elmondta, hogy csak a FRA 2018-as kutatási adatait lelte fel. Jelezte, hogy 2019-ben az UNESCO és az EBESZ közösen adott ki egy anyagot Oktatással az antiszemitizmus ellen címmel. Emlékeztetett rá, hogy Magyarország vonatkozásában Maruzsa Zoltán államtitkár a megfelelő fórumokon többször felszólalt és előadásaiban érzékeltette, hogy Magyarországon az oktatásban mennyire nagy szerepet játszik az antiszemitizmus elleni küzdelem.

Mikesy György hangsúlyozta az illegális migráció visszaszorításával kapcsolatos intézkedések fontosságát, mert véleménye szerint az antiszemitizmus növekedése szoros összefüggést mutat az illegális migrációval.

Kiss Balázs az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjeként elmondta: 2020-ban a nemzetiségi biztoshelyettes két elvi állásfoglalást adott ki a roma holokausztal kapcsolatban. A 3/2020. számú elvi állásfoglalás az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a roma történelem és a roma holokauszt oktatásának kérdésével kapcsolatos ajánlás jelentőségére hívja fel a figyelmet. Arra, hogy a romák történelmét és a roma holokauszt oktatását mindenképpen szükséges becsatornázni a köznevelésbe és akár a felsőoktatásba. Arra vonatkozóan tesz javaslatokat, hogy a tankönyvfejlesztés és a tantervek meghatározása során ezt a témát kezeljék nagyobb odafigyeléssel. A biztoshelyettes az ajánlást a szélesebb közvélemény, továbbá az EMMI és BM érintett államtitkárságainak figyelmébe ajánlotta. A 6/2020. számú elvi állásfoglalás a budapesti roma holokauszt emlékmű ismételt, 2019-ben és 2020-ban történt megrongálása kapcsán került a nyilvánosság elé. Mindkét elvi állásfoglalás foglalkozik a gyűlöletbeszéd, gyűlöletcselekmények kérdéskörével is. Jelezte, hogy az elvi állásfoglalásokat megküldi a Titkárság részére.

Szalai Kálmán elmondta, hogy a kutatások és a monitoring jelentések elérhetők a TEV honlapján, valamint az apleu.org oldalon, ahol a kutatások jelenleg csak angolul, de hamarosan magyarul is elérhetőek lesznek. Az FRA-nak 2012-es és 2018-as kutatási eredményei érhetőek el, jelenleg készítenek egy teljesen új értékelő jelentést az antiszemitizmus gyűlöletcselekmények kapcsán, tagállami és civil szervezeti monitoring adatok alapján. Ezt megelőzően az EBESZ végezte ezt a tevékenységet. Jelenleg az FRA és az EBESZ adatgyűjtési gyakorlata között, Magyarországról a TEV adatait használják. Számtalan kutatási eredmény nyilvánosan elérhető. **Mikesy György** felvetésére kitért arra, hogy az illegális migráció és ennek kapcsán a szélsőséges iszlám fundamentalista csoportok működése komoly veszélyforrás az európai zsidó közösségekre nézve. Ezért a TEV javaslatot tett arab nyelvű és kifejezetten a szélsőségesek működését figyelő incidens monitoring szolgáltatásfejlesztésre. Jelenleg ennek a módszertanát dolgozzák ki. A tervek szerint 2023 közepére az arab és a török nyelvű szélsőséges muszlim gyűlöletcselekményről monitoring jelentés készülhet, legalább Franciaországra és Németországra vonatkoztatva.

Kérdésre válaszolva **Szalai Kálmán** elmondta, hogy az antiszemitizmussal és a muzulmánellenességgel kapcsolatban határozatot tett közé a Bizottság. Külön munkacsoport nincs, kifejezetten antiszemitizmus elleni fellépés munkacsoport működik az EU Bizottság és a Parlament hatáskörében. Megjegyezte, hogy van muszlimellenesség, de ezzel kapcsolatban állításokat nem tud tenni, nem tud róla, hogy lenne az Európai Unión belül erre munkacsoport.

Vicsok Ferenc azt kérdezte, hogy a muszlimellenességgel foglalkoznak-e az Európai Unióban, mivel meglátása szerint a magyar Kormány is csak az antiszemitizmusra koncentrálna.

Ökrös Oszkár elmondta, hogy az uniós fellépés legtagabb kerete a rasszizmus és idegengyűlölet elleni fellépés, de ezen belül az antiszemitizmus egy önálló, a klasszikus etnikai vagy faji alapú rasszizmusnál vagy akár csak a vallási alapú hátrányos megkülönböztetésnél vagy diszkriminációnál egy szélesebb, összetettebb jelenség, és ezért egy *sui generis* megközelítést igényel. A Kormány ezért is támogatta a külön munkacsoport létrejöttét, habár a személyi összetétel még kialakulóban van és ennek sokszínűsítésére van igény. Megköszönte az előadást, valamint a hozzászólásokban felvetett dokumentumok megosztását előrebocsátotta a munkacsoport résztvevői számára. **Az államtitkár** további hozzászólás hiányában lezárta az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: Dr. Kanta Tamás titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM
dr. Cseh Zsuzsanna osztályvezető, Jakusovszki Tibor és Böröczk Anita, IM EUÁT

Jóváhagyta: Dr. Répássy Róbert államtitkár, az Emberi Jogi Munkacsoport elnöke